

נאום בטקס ליד האנדרטה הבילאומית לזכר קרבנות מחנה ההשמדה בבירקנאו

ניצולים נכבדים,

גברתי יושבת הראש,

אדוני יושב הראש למצעד החיים,

כבוד ראש עיריית ירושלים ורעייתו,

הוד רוממותכם,

כבוד הרבנים,

אורחים נכבדים,

משתתפי מצעד החיים הנכבדים, וביניהם גם חברינו היקרים מאוקראינה,

נכבדיי כולם!

מסר הארוע הזה, שהוא מצעד החיים, הינו מרגש ביותר; זוהי תמיד חוויה עמוקה מאד. אולם – למרות שלמצעד זה נלוות תמיד תחושות של עצבות עמוקה ואבל – זהו ארוע של חיים; זהו ארוע של נצחון החיים.

אלה הצועדים במצעד זה מעידים על כך שאפילו הטוטליטריות הנוראה ביותר, כמו זו הגרמנית הנאצית, שרצתה לטבוח ולהשמיד את כל העם היהודי ולהשמיד עשרות עמים אחרים, איננה מסוגלת לנצח את הרצון לחיים ואת הרצון להמשיך ולהתקיים.

כשאני צועד כאן עמכם, ממחנה ההשמדה אושוויץ למחנה המוות בירקנאו, אני חש אחריות גדולה כמייצג העם הפולני, של הפולנים עצמם – גם במובן ההסטורי. מייצגם של הפולנים – גם במובן הממלכתי, המדיני. פשוט, כמייצגם של אזרחי פולין.

כי יש לזכור, שכאן, במחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו, נרצחו אזרחי פולין בני הלאום היהודי, וגם - כמובן – אלה הפולנים. בסך הכל, בתקופת מלחמת העולם השנייה, מולדתי איבדה 6 מיליון אזרחים, מתוכם יותר מ-3 מיליון הם יהודי פולין שנרצחו ללא רחם בידי הנאצים.

ישבתי היום לצדו של מר אדוורד מוסברג, יליד קרקוב, כמוני, 47 שנים מאוחר יותר ממנו – גם אני יליד קרקוב, לא הרחק מכאן. ורק בשל כך שהוא נולד למשפחה יהודית, רק בשל העובדה שהוא יהודי פולני, הנאצים הגרמנים החליטו ליתול את חייו, ואסרו אותו כנער צעיר, יחד עם משפחתו, במחנה ריכוז על מנת לרצחם.

יש לי תחושה שצעדתי היום במצעד של אזרחי פולין כמוהו – בשמם, משום שאינם יכולים להיות כאן מסיבות שונות: משום שהם נרצחו בידי הגרמנים; משום שפשוט הלכו לעולמם ואינם כבר עימנו. על כן נוכחותם של כל הניצולים היא יקרת ערך על כמה וכמה.

אני מודה ליושב ראש וליושבת הראש של מצעד החיים, שבנאומיהם בתחילתו של המצעד כאן הזכירו את הפלישה הרוסית לאוקראינה, את סבלו של העם האוקראיני היום ועל כך, שהיום כאן עימנו אורחינו מאוקראינה, ובעצם פליטים – אלה שנמלטו מאימת המלחמה, מאימת המוות מידי הכובש הרוסי.

אני מדבר על כך משום שזאת לא רק מלחמה. אני מדבר על כך משום שתמיד אנו חוזרים ואומרים כי אנו מגנים כל שנאה שהיא; שאנו משתתפים במצעד החיים ומקדשים את זכרם של נספי השואה על מנת שלא יקרה יותר כדבר הזה בעולם, לעולם לא עוד. כולנו אומרים זאת מתוך שכנוע עמוק ואנו יודעים טוב מאד כי הפשע הוא הנורא, שאין לתארו בא מתוך שנאה שטופחה בקרב העם הגרמני. עם, הרי, בעל תרבות גדולה והסטוריה גדולה. קשה לתאר זאת בכלל.

בדיוק כך היום אנו מאזינים מבלי להאמין למשמע אזנינו להקלטות של שיחות שמנהלים אזרחים רוסים מהשורה עם קרובי המשפחה שלהם – חיילים, הלוחמים באוקראינה במסגרת כוחות הפלישה הרוסית, התקיפה הרוסית שם. אלה שיחות של אנשים רגילים, ובשיחות הללו פורצת השנאה, הרבה פעמים מופיעות בהן קביעות, כי יש להשמיד את האוקראינים. קשה להבין זאת בכלל ולא יאומן הדבר.

כיצד אפשר – לאחר מה שעבר העם היהודי, לאחר מה שעברו עמים אחרים במלחמת העולם השנייה – הפולנים, בני רומה וסינטי, וגם הרוסים – לנהוג כך בימינו? שבימינו – לאחר שפעמים כה רבות מנהיגי רוסיה נאמו כאן בגאווה, שהצבא האדום שחרר את מחנה ההשמדה אושוויץ, הם יכלו להפציץ את באבי יאר, מקום הירצחם של יהודי אוקראינה בשואה, מקום בו טמונים עצמותיהם של עשרות אלפי נרצחים. שם נפלו הפצצות הרוסיות. כיצד ייתכן הדבר?!

אנו באים לכאן, אל מקום זה, צועדים במצעד זה, על מנת לכבד את זכרם של הנספים, אולם גם – בכדי להראות כי מדינת ישראל והעם היהודי לא רק קיימים, אלא שיש להם זכות קיום. אנו באים לכאן כדי להראות שלמרות שגרמניה הנאצית הצליחה במהלך מלחמת העולם השנייה למחוק את ארצי, את פולין מהמפה ולרצוח פולנים – ובהם את יהודי פולין – לעולם לא נרשה כי משהו דומה יקרה כאן שוב. בדיוק לשם כך אנו דואגים לשמר אתר זיכרון זה.

נתאספנו כאן גם בכדי להראות, שאין שום הסכמה לנסיון ליטול את חירותו של העם האוקראיני ולטבח המתבצע בו, דברים שמתבצעים היום בשטחיה הכבושים של אוקראינה. אנו כאן בכדי להראות שלכל עם יש זכות מקודשת לחיים, זכות מקודשת לטיפוח מסורתו וזכות מקודשת להתפתחות.

ואנו קמים כאן בזעקה גדולה: לא לשנאה! לא לאנטישמיות! לא לשנאת האוקראינים! לא לשנאת הפולנים! לא לשנאה! לעולם לא נשלים עם כך, לא נסכים לזה ונילחם בכך בכל כוחותינו. מי שלא מבין זאת, אין מקומו בחברת עמים ומדינות מתוקנות. מי שרוצה ומפר את החוק מהבינלאומי חייב לשאת על כך באחריות ללא משוא פנים.

לעולם לא עוד מלחמה! לעולם לא עוד שואה! יהי זכר הקרבנות ברוך! זכרון עולם לכל קרבנות השנאה!